

Ændring af kriterie-sammensætningen for de sociale kriterier

Som tidligere beskrevet indgår de såkaldte sociale kriterier i opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov og skal generelt beskrive nogle mere omfattende sociale årsagssammenhænge, såsom udgiftspres på det sociale område, øgede udgifter vedr. særligt udsatte grupper osv.

Vægten for de sociale kriterier er i dag fastsat på 20 procent. De enkelte kriterier er sædvanligvis blevet udvalgt ud fra en vurdering af forskellige statistiske analyser af sammenhængen mellem kriterierne og variationerne i kommunernes udgiftsniveau. Ved sådanne analyser undersøges det, om kriterierne giver en holdbar forklaring på udgiftsvariationerne, ligesom det vurderes, om kriterierne i øvrigt kan opfylde betingelser såsom stabilitet og ønske om påvirkelighed. På flere områder har der været behov for et eftersyn af de kriterier, der indgår i opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov. Det gælder særligt opgørelse af det særlige boligkriterium og antallet af personer uden for arbejdsstyrken – antal fuldtidsledige.

ad boligkriteriet

Boligkriteriet blev ved lov nr. 481 af 14. maj 1980, indført som socialt kriterium fra og med tilskudsåret 1981, og skal udtrykke en sammenhæng mellem boligstrukturen og de sociale udgifter såsom kontanthjælp, overførsler, institutioner mm., og indgår i dag i hovedstadsudligning og landsudligningen med en fastsat vægt på 7,5 pct. (37,5 pct. ved foreslåede opgørelsesmetode). Boligkriteriet opgøres efter den nuværende definition som summen af:

- Samtlige boliger fra før 1920 uden centralvarme
- Udlejningslejligheder og enkeltværelser opført efter 1964

Kriteriet rummer imidlertid flere problemer, og kriteriets forklaringsgrad har været faldende – særligt for hovedstadsområdet. Problemet er dels, at opvarmningsform ikke længere er noget særligt præcist kriterium for, hvorvidt nogle boliger er særligt socialt belastede. Afgrænsningen af udlejningsboliger til boliger efter 1964 blev ved kriteriets indførelse begrundet i, at særligt de nyopførte udlejningslejligheder havde en overvægt af kontanthjælpsmodtagere. Analyser af kontanthjælpsmodtagernes boligforhold viser imidlertid, at der i dag ikke kan påvises en sådan sammenhæng – at den væsentligste sammenhæng må findes i forhold til boligernes ejerforhold.

Indenrigsministeriets Finansieringsudvalg har ved flere lejligheder undersøgt mulighederne for at opstille et mere præcist »boligkriterium«, og har her

undersøgt en række alternative afgrænsninger af kriteriet.

Det må på baggrund af analyserne konstateres, at det kan være vanskeligt at opstille ét nyt boligkriterium, der både på landsplan og indenfor hovedstadsområdet, giver et tilstrækkeligt dækkende billede af kommunernes sociale struktur og udgifter til kontanthjælp.

Analyser af forskellige afgrænsninger af »boligkriteriet« har dog vist, at ejer/lejer opdelingen indenfor hovedstadsområdet giver et mere dækkende udtryk for de sociale merudgifter end det nuværende boligkriterium.

Det må dog samtidig vurderes, at forskellen i boligstrukturen i og udenfor hovedstadsområdet, gør det vanskeligt at anvende antal udlejningsboliger som kriterium i landsudligningen. På landsplan giver forskelle mellem kommunerne i andelen af lejeboliger, således ikke samme dækkende billede af de sociale merudgifter, som tilfældet er for hovedstadsområdet.

På denne baggrund stilles der forslag om, at antal udlejningsboliger fremover indgår i hovedstadsudligningen i stedet for det nuværende »boligkriterium«, og at det nuværende boligkriterium indtil videre fastholdes i landsudligningen – men med en reduceret vægt. Der vil således fortsat blive set på mulighederne for at udforme en mere pålidelig afgrænsning af boligkriteriet.

ad »antal erhvervsaktive kvinder«

Kriteriet er siden 1987 indgået i den primærkommunale udligning med en vægt på 2,5 pct. (12,5 pct. efter foreslåede metode), og opgøres ud fra antallet af 20-66 -årige kvinder, der er erhvervs-mæssigt beskæftiget eller under uddannelse.

Kriteriet er oprindeligt medtaget som socialt kriterium i opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov, som udtryk for sammenhængen mellem kvinders erhvervsfrekvens og behovet for daginstitutioner og kommunernes udgiftsbehov på ældreområdet. Det må i dag konstateres, at kriteriet kun har ringe forklaringsgrad i forhold til ovennævnte udgiftsområder, og det foreslås, at kriteriet udgår af opgørelsen.

ad »antal personer uden beskæftigelse«

Kriteriet »antal fuldtidsledige« er indgået i opgørelsen af primærkommunernes udgiftsbehov fra tilskudsåret 1987. Kriteriet opgøres som summen af alle forsikrede ledige og ikke-forsikrede ledige omregnet til et antal fuldtidsledige.

Kriteriet indgår som objektivt kriterium til forklaring af udgiftsbehov vedrørende bl.a. kontanthjælp